

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення змін
до Закону України «Про виконавче провадження»
щодо запровадження строку на самостійне виконання рішення»,
внесеного народними депутатами України Бурмич А.П., Яковенком Є.Г.

(реєстр. № 10048 від 14 вересня 2023 року)

Міністерство юстиції України **не підтримує** проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо запровадження строку на самостійне виконання рішення» (реєстр. № 10048 від 14 вересня 2023 року) (далі – проєкт Закону), внесений народними депутатами України Бурмич А.П., Яковенком Є.Г.

Відповідно до пояснювальної записки до проєкту Закону його метою є зменшення боргового навантаження на боржника за умови самостійного виконання рішення суду у встановлений проєктом Закону строк.

Так, проєктом Закону пропонується передбачити механізм добровільного виконання рішення в рамках виконавчого провадження, зокрема, шляхом внесення зміни до статті 26 Закону України «Про виконавче провадження», замінивши абзац другий частини п'ятої цієї статті трьома абзацами такого змісту:

«У постанові про відкриття виконавчого провадження державний виконавець вказує про необхідність боржнику самостійно виконати рішення у строк до семи днів з дня винесення постанови та зазначає, що у разі ненадання боржником документального підтвердження виконання рішення буде розпочато примусове виконання цього рішення зі стягненням з боржника виконавчого збору.

У постанові про відкриття виконавчого провадження державний виконавець зазначає рахунки в банках, небанківських надавачах платіжних послуг, які були надані стягувачем для сплати коштів, стягнутих з боржника.

Строк на самостійне виконання рішення суду не впливає на строки та порядок накладення арешту на майно (кошти) боржника, встановлені цим Законом.».

Також проєктом Закону пропонується частину другу статті 27 Закону України «Про виконавче провадження» викласти у такій редакції: *«Виконавчий збір стягується державним виконавцем у розмірі 10 відсотків суми, що підлягає примусовому стягненню, поверненню, або вартості майна боржника, що підлягає передачі стягувачу за виконавчим документом, у разі невиконання боржником рішення майнового характеру у строк, встановлений частиною п'ятою статті 26 цього Закону для самостійного його виконання», та абзац перший частини четвертої цієї статті викласти у такій редакції: «Державний виконавець виносить постанову про стягнення виконавчого збору на наступний день після спливу строку, встановленого на самостійне виконання».*

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 5981-11.6.2-23 від 23.09.2023

Підписувач Малюська Денис Леонтійович

Сертифікат 3ED5083160DBC59B04000000E04446007171D100

Дійсний з 20.02.2023 12:20:56 по 20.02.2024 12:20:56

У зв'язку з викладеним слід зазначити, що відповідно до статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності.

У мотивувальній частині Рішення від 20.12.2017 № 2-р/2017 Конституційний Суд України зазначив, що принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності.

Закон як нормативно-правовий акт є офіційним письмовим документом, який встановлює, змінює чи скасовує норми права у найбільш важливих суспільних відносинах, має загальнообов'язковий характер, поширюється на необмежене коло осіб та застосовується неодноразово.

Вищенаведені ознаки закону вказують, що держава повинна забезпечити його сталість, що підтверджується рішеннями Конституційного Суду України.

Одним із способів забезпечення сталості закону є ґрунтовна, комплексна підготовка законопроектів, яка полягає, зокрема, у вивченні стану нормативно-правової бази в цій сфері правового регулювання, здійсненні прогнозу соціально-економічних та інших наслідків прийняття відповідного законопроекту.

Враховуючи наведене, змінам до закону має передувати комплексна аналітична робота щодо його підготовки.

При цьому аналіз положень проекту Закону свідчить, що його положення не узгоджуються з іншими законодавчими актами, а також не відповідають принципу юридичної визначеності, ясності та недвозначності правової норми, що не виключає необмеженості її трактування у правозастосовній практиці, що в свою чергу сприятиме зловживанням та корупційним діям.

Так, насамперед слід зазначити, що механізм самостійного виконання рішень, запропонований проектом Закону, аналогічний тому, що існував у виконавчому провадженні та був передбачений Законом України «Про виконавче провадження» в редакції від 21 квітня 1999 року. Разом з тим його існування лише сприяло зловживанню боржником своїми правами у виконавчому провадженні, затягуванню примусового виконання відповідного рішення, збільшенню скарг на дії виконавців, а також зменшенню надходжень до Державного бюджету України за рахунок скасування постанов про стягнення виконавчого збору.

Таким чином, у Законі України «Про виконавче провадження» від 02 червня 2016 року (далі – Закон) такий механізм не знайшов свого відображення, що є логічним, враховуючи мету виконавчого провадження та завдання органів державної виконавчої служби та приватних виконавців.

Так, згідно зі статтею 1 Закону виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання рішень – це сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що *спрямовані на примусове виконання рішень* і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими

актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню.

У свою чергу завдання органів державної виконавчої служби та приватних виконавців визначено статтею 3 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» *та полягають у своєчасному, повному і неупередженому виконанні рішень, примусове виконання яких передбачено законом.* Зазначені положення кореспондуються зі статтею 18 Закону, якою *виконавець зобов'язаний вживати передбачених Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.*

Відповідно до статті 27 Закону виконавчий збір – це збір, що справляється на всій території України за примусове виконання рішення органами державної виконавчої служби. Виконавчий збір стягується з боржника до Державного бюджету України. Разом з тим за вчинення виконавчих дій приватному виконавцю сплачується винагорода (стаття 31 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»).

Пунктом 33 частини другої статті 29, пунктом 13¹ частини третьої статті 29 Бюджетного кодексу України передбачено, що стягнутий органами державної виконавчої служби виконавчий збір зараховується:

50 відсотків до загального фонду Державного бюджету України;

50 відсотків до спеціального фонду Державного бюджету України.

Відповідно до змісту положень пункту 18 частини четвертої статті 30 Бюджетного кодексу України 50 відсотків виконавчого збору, які належать до спеціального фонду Державного бюджету України, спрямовуються на здійснення витрат, пов'язаних з організацією і проведенням виконавчих дій, виплату винагороди державним виконавцям.

Враховуючи викладене, *запровадження додаткових підстав для звільнення від сплати виконавчого збору у виконавчому провадженні призведе до зменшення надходжень до Державного бюджету України та негативно впливатиме на фінансове та матеріальне забезпечення діяльності працівників органів державної виконавчої служби.*

Водночас слід зазначити, що згідно з частинами сьомою, дев'ятою статті 27 Закону у разі закінчення виконавчого провадження у зв'язку із скасуванням рішення, що підлягало виконанню, або визнання судом виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, виконавчий збір не стягується, а стягнутий виконавчий збір підлягає поверненню. Виконавчий збір також не стягується у разі закінчення виконавчого провадження на підставі пункту 9 частини першої статті 39 цього Закону, *якщо рішення було виконано до винесення постанови про відкриття виконавчого провадження.*

Отже, чинним законодавством боржника звільнено від сплати виконавчого збору в разі виконання ним відповідного рішення добровільно (до відкриття виконавчого провадження).

Крім того, звертаємо увагу, що згідно зі статтею 129¹ Конституції України суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Зазначені положення Конституції України кореспондуються зі статтею 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якою передбачено, що судові рішення, *що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України.*

На сьогодні законодавством закріплено право боржника на відстрочку або розстрочку виконання відповідного рішення як до відкриття виконавчого провадження, так і на стадії примусового виконання (зокрема, статтею 301 Кодексу України про адміністративні правопорушення, статтею 435 Цивільного процесуального кодексу України, статтею 378 Кодексу адміністративного судочинства України, статтею 331 Господарського процесуального кодексу України).

До того ж з аналізу законодавства вбачається, що за загальним правилом відповідне рішення виконується (спрямовується до примусового виконання) після набрання ним законної сили або несплати боржником певного зобов'язання у встановлений законодавством строк (тобто добровільно).

Слід звернути увагу і на неузгодженість положень проєкту Закону із законодавством про примусове виконання рішень, а також можливих негативних наслідків їх реалізації. Так, передбачені проєктом Закону зміни щодо зазначення державним виконавцем у постанові про відкриття виконавчого провадження рахунків у банках, небанківських надавачах платіжних послуг, які були надані стягувачем для сплати коштів, стягнутих з боржника, можуть бути невиконуваними, оскільки *реквізити рахунків стягувача і боржника не є обов'язковою вимогою до виконавчого документа згідно з положеннями статті 4 Закону та зазвичай не зазначаються у виконавчому документі.*

Важливим є й те, що авторами проєкту Закону залишено поза увагою, що відповідно до статті 5 Закону примусове виконання рішень покладається не тільки на органи державної виконавчої служби (державних виконавців), а і у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Аналогічні положення передбачені статтею 1 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Враховуючи, що положення проєкту Закону щодо самостійного виконання боржником рішення не поширюються на приватних виконавців, слід зазначити, що запропоновані ним зміни до Закону запроваджують нерівні умови примусового виконання рішень органами державної виконавчої служби та приватними виконавцями.

З огляду на зазначене Міністерство юстиції України не підтримує проєкт Закону, оскільки він:

- 1) не відповідає статті 8 Конституції України;
- 2) не узгоджується з іншими законодавчими актами;
- 3) розроблений без врахування наслідків його прийняття;
- 4) містить нечітко сформульовані норми, що дасть можливість керуватися ними у своїх цілях, не забезпечить їх однакове застосування;
- 5) зменшить надходження до Державного бюджету України.

Проєкт Закону в комітетах та на пленарних засіданнях Верховної Ради України супроводжуватиме заступник Міністра юстиції України відповідно до розподілу функціональних повноважень.

Міністр юстиції України

Денис МАЛЮСЬКА